

РЕЦЕНЗИЯ

На дисертационен труд на тема “Обучение по тема “Население и селища” в българското средно училище” от гл. ас. Росица Цанкова Владева, за присъждане на научна и образователна степен “доктор” по професионално направление 1.3. Педагогика на обучението по научна специалност “Методика на обучението по география”

Проф. д-р Петър Лазаров

Гл. ас. Росица Владева е родена през 1964г. в гр. Шумен. Завършила е специалност география в СУ “Св. Кл. Охридски”. Била е учителка по география в СОУ “Н. Вапцаров” и СОУ “В. Друмев” – гр. Шумен. От 1998г. е постъпила като асистент по Методика на обучението по география в ШУ “Еп. Константин Преславски”, а от 2001г. – гл. асистент. През 2009г. е придобила квалификация “магистър” по специалност “туризъм”. Участвала е в научни конференции по проблемите на образованието на регионално и национално равнище. Била е член на редакционната колегия на сп. “Обучението по география”.

Представеният от кандидатката дисертационен труд е в обем от 239с. и е разграничен в 5 глави. Към основния труд са включени 31 приложения в обем от 64 с. Списъкът на използваната литература включва 31 заглавия, от които 42 на руски език и 42 на латиница. Разработката е обсъдена и насрочена за защита на заседание на катедра “География и методика на обучението по география” при факултета по природни науки на ШУ на 29.09.2013г.

Проблемите, свързани с обучението по темата “Население и селища” в национален и глобален план са с постоянно присъствие в методиката на географското образование. Те имат както фактологична основа с променящ се характер, така и мотивационна същност за развитието в тях. Това важи с особена сила за демографските промени в света и особено в родната страна. Тези промени имат перманентен характер, те са значими понастоящем, а със сигурност и в бъдеще. От тази гледна точка насочеността на дисертантката към Методиката на обучението по горната тема е не само актуално, но и ярко практически обосновано. Правилното

тълкуване на въпросите за население и селища в глобален план и конкретно в национален обхват, подпомагат учениците за разбиране на промените, настъпили и продължаващи да настъпват в облика на населените места и на населението, живеещо в тях. Последователният дидактически подход и адекватната методика на обучението по темата “Население и селища” – една от основните теми в обучението по география във всички учебни курсове – V – X клас е принос не само за резултатна учебна работа, но и с важно възпитателно въздействие върху учащите се.

Авторката е подходила към разглеждания проблем както в образователен, така и във възпитателен план. В основата на нейното изследване стои важният проблем за хуманизация на географското образование и неговата практическа насоченост, неразривно свързани с живота на самите ученици. Нейните постановки и констатации за характера на образователния процес относно населението и селищата на всички равнища са послужили като изходна позиция и основа за обосноваване и адекватна методика на учебната дейност, близка, разбираема и естествено приемлива от учащите се. За целта тя разработва “Практико – приложен модел” за обучение по темата “Население и селища” в V – X клас с насоченост към обосноваване и стимулиране на личността в учебния процес, но и нейната активна гражданска позиция. Изследвайки обстойно съществуващата научна и практико-приложна документация по третиранията тема, кандидатката прави извод, че тя е със слабости както от композиционен характер, така и в структурно отношение, в цялата система на обучение по география в средното училище. Липсва необходимата приемственост при разглеждане на темата “Население и селища” /V – X клас/ в глобален, регионален, и национален план на основата на надстройване на знания и умения; не е реализирана в достатъчна степен практико-приложната страна на обучението по темата, необходима основа за активна обучителна дейност на учениците; не са отразени, съобразно тяхната значимост, актуални промени в демографската обстановка в глобален и национален мащаб, осезаеми от обучители и обучаеми. Всичко това, констатира авторката, налага перманентно актуализиране на изследваната тема, както във фактологично, така и в предметно-методичен план, съобразно съвременното и перспективно развитие на обществото и на постановките на педагогическата теория и практика. Изхождайки от тези актуални нужди на обучението по география в средното училище гл. ас. Владева предлага и обосновава “Модел на обучението по темата “Население и селища” в географското

образование”, включващ както теоретико-постановъчна част, така и експериментално изследване и анализ на резултатите от него.

Теоретично разработения модел тя прилага и проверява в учебната практика и прави научно обосновани изводи. Важни особености и достойнства на модела се изразяват в:

- предложените от авторката промени в съдържанието на темата чрез даване предимство на теоретичните постановки за сметка на неговата конкретност;
- изграждане на цялостната система на обучение по темата от V до X клас, при наличието на добре изразена приемственост; разширяване на източниците за информация по темата;
- картографски изображения, демографски и статистически данни, градоустройствени планове, фотоси и други материали не само в качеството им на нагледни такива, но и като източници на информация;
- акцентирание върху възпитателния потенциал на изучаваната тема;
- повишаване географската култура на учениците и тяхната съпричастност в процеса на обучението чрез хуманизиране на географското образование, чрез практическа насоченост на обучението и чрез повишаване на тяхната активна гражданска позиция.

За реализиране на всичко това се налага усъвършенстване на структурата на учебното съдържание и правилният логически подход в приемствеността на основните понятия, съдържателна структура и възпитателни цели в диапазона V – X клас на общообразователното училище.

Авторката обстойно обосновава съответните структурни компоненти в съдържанието по темата, изследва практическата им резултативност и прави обосновани препоръки за усъвършенстване на съдържанието и методиката на работа по нея. Практическата проверка на модела потвърждава неговата целесъобразност и практическа реализуемост. Тя обхваща две групи ученици, обособени в експериментални и контролни паралелки. Резултатите по всички показатели са в полза на първата група учащи се. При тях се осъществява във висока мера основните задачи на темата “Население и селища”, насочени към хуманизиране на географското образование, неговата практическа насоченост и неговото

възпитателно въздействие. Тези резултати са отразени в обемна документация от проведеното изследване в учебната практика.

Обхватната по съдържание, научно мотивирана и задълбочена по същество изследователска работа на дисертантката свидетелстват за нейните научни и теоретични възможности.

Дисертационният труд на гл. ас. Владева надхвърля значително приетите норми, свидетелство за нейните възможности като автор и изследовател.

Авторефератът отразява същността на дисертационната разработка и крайните резултати от изследователската дейност на кандидатката.

По темата на дисертацията авторката има пет публикации.

Основни приноси на труда:

1. Проучени са обхватно световните и национални постижения в областта на образованието и конкретно – в системата на географското образование и са открити съвременните тенденции в него.
2. Проведено е комплексно изследване по конкретна тема на географското образование в средното училище в съдържателно и структурно отношение, определени и характеризирани са основните проблеми в обучението по него и са направени мотивирани изводи за неговото усъвършенстване.
3. Осъществена е мащабна изследователска дейност по състоянието на учебната практика по изследваната тема и е предложена научно обоснована система на обучение, повишаваща равнището на учебния процес.
4. Предложеният модел на обучение по темата “Население и селища” V – X клас е мотивиран научно, проверен е в практиката и е с доказани възможности за нейното усъвършенстване.

Въз основа на всичко това намирам, че на гл. ас. Росица Цанкова Владева може да бъде присъдена научната и образователна степен “доктор” 1.3. Педагогика на обучението – научна специалност “Методика на обучението / по география /”.

06.12.2013г.

РЕЦЕНЗЕНТ:

/ Проф. д-р ПЕТЪР ЛАЗАРОВ /